

Tuition

Show# 282 | July 25th 2020

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנב סעיף יב

אין אומרים תחנה ערב ת"ב במנחה, משום דאיקרי מועד.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנט סעיף ד

אין אומרים תחנון (ולא סליחות) (הגהות אשרי) בת"ב, ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד.

זוהר כרך א (בראשית) פרשת וישלח דף קע עמוד ב

בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיהבו ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושמא דלהון כשמא דמאריהון, ואית בבר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא והא תשעה באב חד מנהון דאיהו לקבל סמא"ל דאיהו חד מאינון שס"ה מלאכין (נ"א יומין) ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתין ובגין כך חזא קודשא בריך הוא כלא ונרמז בהון רמז ליעקב ויאבק איש עמו בכל יומי שתא ובכל שייפין דיעקב ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה מיד תשש חיליה דיעקב וביומי שתא אשכח יום תשעה באב דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא ואתחרב בי מקדשא וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה.

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד

אמר רבי לוי אמר הקדוש ברוך הוא בחורבנה העמידה לי צדיקים, ובבנינה העמידה לי רשעים, בחורבנה העמידה לי צדיקים, דניאל וחבורתו, מרדכי וחבורתו, עזרא וחבורתו, בבנינה העמידה לי רשעים, כגון אחז וחבורתו, מנשה וחבורתו, אמון וסייעתו, ר' אבא בר כהנא בשם ר' יוחנן על הדא דר' לוי אמר (ישעיה נ"ד) כי רבים בני שוממה מבני בעולה, הוי צדיקים העמידה לי בחורבנה יותר מצדיקים שהעמידה לי בבנינה.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כד עמוד א

במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר רבי ירמיה: זה תלמודה של בבל.

של"ה מסכת תענית פרק תורה אור אות ק

והנה, השכינה היתה בחמשה מקומות ונטלטלה, דהיינו: נוב, שילה, גבעון, בית עולמים. והסימן: 'כי נשג"ב שמו לבדו' (תהלים קמח, יג). ובית עולמים - בית ראשון ובית שני, הרי חמש פעמים. וסילוק עשר קרנות בכל פעם. וזהו נ' שלא הזכירה דוד באשרי (תהלים קמה). ואחר כך, רמזה ב'סומך ה' לכל הנפלים' (שם שם, יד), כדאיתא בפרק קמא דברכות (ד ב).

והנה אמרו רבותינו בפרק כל כתבי (שבת קטו ב) בענין 'ויהי בנסע' (במדבר י, לה), עשה לו סמניות כו', ו'נון' אחת סימן ל'ויהי בנסע', ו'נון' אחרת סימן לפרשת 'ובנחה יאמר' (שם שם, לו). ומתחלה נקדים סיבת הנפילה היא הקימה. 'תם עונך' (איכה ד, כב) שקלה אפוכי להתם חטאת כו' (איכה רבתי פ"ד סכ"ה). 'מזמור לאסף... באו גוים בנחלתך' (תהלים עט, א). ומתורצת קושית הגמרא (עי' קדושין לא ב וברש"י) 'קינה' מבעי ליה. כי באמת, הקינה גורמת המזמור, 'ארוממך ה' כי דליתני' (תהלים ל, ב), לשון דלות ולשון רוממות, הדלות גורמת להרוממות. 'ולא יסיפו (עוד) בני עולה' וגו' (שמואל - ב ז, י), ו'גדול יהיה כבוד הבית [הזה] האחרון' (חגי ב, ט). ו'צום הרביעי גו' (יהפוך) [יהיה]... לששון' (זכריה ח, יט). ואז מתורצת קושית הגמרא (ראש השנה יח ב), קרי ליה צום [וקרי להו ששון ושמחה]. ועל כן תשעה באב נקרא מועד (איכה א, טו).

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolfo_Kaminsky

[ז]

וקודם לכן היתה סבה מאת יי שנכרת חוקם של ישיבות שהיה הולך אליהם מספרד וארץ המערב ואפריקיא ומצרים וארץ הצבי. וכן היתה הסבה שיצא ממדינת קרטבה שליש ממונה על ציים שמו אבן רמחאץ שלחו מלך ישמעאל בספרד ושמו עבד אלרחמאן אלנאצר. והלך ממונה על ציים אדירים לכבוש ספינות אדום ועיירות הסמוכות לספר. והלכו עד חוף הים של ארץ ישראל ונסבו אל ים יון והאיים שבו ומצאו אניה ובה ארבעה חכמים גדולים היו הולכים ממדינת בארי למדינה נקראת ספסתיין. וחכמים אלו להכנסת כלה היו הולכים. וכבש אבן רמחאץ האניה ואסר את החכמים. האחד ר' חושיאל אביו של רבינו חננאל. והאחד ר' משה אביו של ר' חנוך אסרו עם אשתו ועם ר' חנוך בנו ור' חנוך בנו עודנו נער. והשלישי ר' שמריה בר' אלחנן. והרביעי איני יודע שמו. ובקש השליש לכפותה לאשתו של ר' משה ולענותה שהיתה יפת מראה ביותר. והיא צעקה לר' משה אישה בלשון

אוצר החכמה

- 1 פ יי] ה הש"י ק השם בדלר הקב"ה מ הק' | של ישיבות] ה לישיבות | הולך] פ עלי (!) |
- 2 הדלר מארץ ספרד | וארץ] ל ואחר | ת ואפריקיא] ב ו ואפריקי פ ואפריקיא ק ואפריקה | וכן] ב ו כן |
- 3 ה סבה | פ ממדינות | למר קרטבה] ב קורדובא ה > פ קורטבה ק קורטובה ד קורטבא | ממונה] פ ממנו פ ממונה | פ אבן רמחאץ] ה אבן רמחאץ ק אבן רמחאץ (?) דל בן דמאחין מ בן דמחץ ר בן דמאחץ |
- 4 פק ושלחו | ל ישמעאל | דמ עבד אלרחמאן] ה עבד אל רחמן פ עאבד אל רמחאץ ק עבאד אל רחמאן ל עבר אל רחמאן ר עבר אלרחמאן | ה אלנאצר ד אלנצר |
- 5 פ אדרים | ספינות אדום] ה מדינות | הדר סמוכות ל סמוכים |
- 6 לספר] פק לספרד | חוף] ה סוף מ סוף (! ובגליון: ה) | הים] בה ים | אל ים] ה גלים פ אלים ר אל יום | והאיים שבו] פק > |
- 7 אניה] ל ענייה (!) | ארבעה] ב ד' (תלוייה בין השיטין) פק > | היו הולכים] פק > | בארי] ק באדי |
- 8 למדינה נקראת] פ ומדינת ק וממדינת | אמ ספסטיין ה ספסטון | ה וחכמי |
- 9 אפ אבן רמחאץ] ה אבן רמחאץ ק אבן רמחאץ ד בן דמאחין ל בן דמאחין מר בן דמאחץ | האניה] פק הספינה | ואסר] פק וכבש | האחד] דלר ~ היה מ היה האחד |
- 10 חננאל] פק ~ ז"ל | ה ואחד | ת רבינו משה | ל רבינו חנוך | הפ אסרו] א > ק ואסרו ת אסרוהו |
- 11 בנו] ק > |
- 12 פ הרביעי | פ אינו | יודע] ל ~ מה | הר לכפות ל > |
- 13 שהיתה] את כי היתה | בה יפת מראה] דלר יפה | מראה] פקמ תאר א תאר ויפת מראה | ביותר] פל מאד ק > | פק זעקה | דלר אל ר' |

הקדש ושאלה ממנו אם הנטבעים בים חיים בתחיית המתים אם לא.

15 והוא השיבה אמר " מבשן אשיב אשיב ממצולות ים. וכששמעה את דבריו השליכה עצמה בים וטבעה ומתה. וחכמים אלו לא הגידו לאדם בעולם מה טיבם ומה חכמתם. והשליש מכר את ר' שמריה באלסכנדריא של מצרים ומשם עלה למצרים והיה לראש. ומכר את ר' חושיאל באפריקיא בחוף הים ומשם עלה למדינת אלקירואן שהיתה בימים ההם חזקה מכל מדינות ישמעאל שבארץ המערב. ושם היה ר' חושיאל לראש ושם הוליד את רבינו חננאל בנו.

ובא השליש לקרטבה ומכר שם ר' משה ור' חנוך שפדאוהו אנשי קורטובה וכמדומין היו שהוא עם הארץ. והיתה בקורטובה בית הכנסת ששמה כנסת המדרש. והיה שם דיין ששמו ר' נתן חסיד וגדול היה אבל לא היו אנשי ספרד בקיאין בדברי רבותינו ז"ל. ואף על פי כן באותו מעט שהיו יודעין היו עושין מדרש ומפרשים ועולים ויורדין. ופירש ר' נתן על כל הזאה טבילה והיא במסכת יומא ולא ידע לפרש. ור' משה יושב לפאה אחת כמו שמש וקם אל ר' נתן ואמר לו: ר' פשו להו טבילות. וכששמע הוא והתלמידים את דבריו תמהו זה אל זה ושאלו ממנו לפרש להם ההלכה ופירשה כהוגן. וכל אחד ואחד שאל ממנו

אוצר החכמה

- 14 ד קודש | ב הטובעים ה הטבעים | בים | אפק > | פק לתחיית | בה לאו |
 15 מבשן | ר מבטן | אשיבו | אפל > | את | אהת > |
 16 דבריו | פ ~ שחיים ק ~ שהן חיים | השליכה | ת הפילה ה ~ את | פק לים | וטבעה | בה > |
 17 ומה חכמתם | פק וחכמתם | בהק באלסכנדריא | את באלסכנדריא פ באסכנדריא |
 18 והיה | ה והלך | כנראה תוקן מ"והיה" | ה רב חושיאל |
 19 פ באפריקיא קד באפריקא | בחוף | ה בסוף | ה משם | ת אל מדינת | פ אלקירואן |
 20 ל המדינות ישמעאל (!) | שבארץ | פק אשר בארץ |
 22 ת לקרטבה | אה לקורטובה פ לקורטבה ק לקורטובא | שם | הק ~ את | ק ולר' חנוך | גליון א. פק שפדאוהו | ה פדאוהו ת ופדאוהו |
 23 פ קורטבה ל קרטבה מ קרטבא ר קרטובה (!) | וכמדומין היו | ה ונדמה להם | שהוא | פק שהיו | עם | פק עמי | ד בקרטובה ל בקרטבא מ בקרטבה ר בקרטובה |
 24 ששמה כנסת | א של בית | כנסת | פק בית הכנסת של | פ בית | דיין | ק ~ אחד | אפק שמו | ת וחסיד | הת גדול |
 25 כן | אה |
 26 היו | פק > |
 27 נתן | אבת ~ הדיין | על כל הזאה טבילה | ה הלכה על הטבילה | ולא ידע - וקם אל ר' נתן | אפק > | בה לפרש | ת לפרשה | ור' משה | ר ~ היה |
 28 ל יושב כפאה | לו | ה > | פ להו | פק ~ ר' משה זה |
 29 טבילות | ה טהרות | אפק וכשמוע | את | ה > |
 30 מ שיפרש | להם | פק > | ופירשה | הלמ ופירש | ד ופירש להם ההלכה | אפק שאלו | ממנו | ת ~ שאלות |

כל ספקות שהיו להם והשיב תשובות ברוב חכמתו. והיו בעלי דינין
 מחוץ למדרש שלא היה להם רשות להכנס עד השלמת התלמידים
 פסיקתם. ובאותו היום יצא ר' נתן הדיין והלכו אחריו בעלי דינין ואמר
 להם: אני איני דיין וזה הלובש השק והאורח הוא רבי ואני תלמידו
 אהיה מהיום ואתם מנוהו על קהל קורטובה דיין. וכן עשו. ועשו לו על
 הקהל פסיקא גדולה וכבדוהו במלבושים יקרים ובמרכב. ורצה השליש
 לחזור בו ממכירתו ולא הניחו המלך כי שמח המלך על הדבר שמחה
 גדולה כששמע שאין היהודים שבמלכותו צריכין לאנשי בבל. והקול
 נשמע בכל ארץ ספרד וארץ המערב ובאו התלמידים לקרות לפניו.
 וכל השאלות שהיו שואלים מן הישיבות ממנו שאלו. ודבר זה היה בימי
 רב שרירא בקרוב לשנת דתש"ג הן פחות הן יתר מעט.
 ונתחתן ר' משה הרב לבני פליאג' ומשפחתם היתה גדולה מכל
 משפחות קהל קורטובה ולקח מהם אשה לר' חנוך בנו. ובת ר' חנוך
 היתה לאחד מבני פליאג'. ומפני כן נקראו בזה השם בבני פליאג' עד
 היום.

והיו לו לר' משה תלמידים הרבה ומהם ר' יוסף בר' יצחק בן שטנאש
 אוצר החכמה

- 31 ק כל ספקות א ספקותיהם ה הלכות וספקות פ כל ספקותיהם בת בכל ספקות > ד
 הספקות < | והשיב אפק ~ להם | אפ תשובתם ק תשובה ל תשובת | אפק ברוב בת =
 כרוחב ה ברוחב |
 32 ל היו | בהפ להכנס אקת ליכנס |
 33 פסיקתם ל בסיקתם | הדיין אד > | והלכו אחריו - גדולה מכל (42) כ"י ק קרוע
 פה ובמקומו השלמתי עפ"י גירסאות כ"י י |
 34 דיין ה יודע | וזה א אלא זה יפ אבל זה | והאורח אפ והוא אורח | רבי פ ~ ומרי |
 35 מהיום א ~ והלאה יפ ~ ואילך | יפ הקהל של | בלמר קרטבה | דיין איפ כי הוא
 נכון [פ ונכון] וגאון | וכן עשו פ > | ועשו אבהם > | על ה כל אי | > |
 36 פ פסקא | גדולה ה > | פ ומרכב |
 37 בן אהי > | אבת במכירתו | ל הניח | המלך פ > | יפ שמחה גדולה על הדבר |
 38 ה שהיהודים שבמלכותו אין צריכין | שבמלכותו ל > |
 39 וארץ יפ ואנשי | ובאר איפ ויבאו כל | בהזל תלמידים | לקרות א > מ ללמוד |
 לפניו בת > |
 40 השאלות פ שאלות | ממנו פ > | את שאלו ממנו | שאלו יפ שאלום | בימי ל כימי |
 41 שרירא ת ~ גאון | ת קרוב | ה משנת | ת דתש"ג אבהפ דש"ג י דש"ל (?) פ דתש"ג |
 פחות בת ~ מעט | מ יותר |
 42 ונתחתן פ ונתחזק | א פלאייג פ פליגא מ פליג'ת | היתה גדולה פ > | מכל פק ~
 אותן |
 43 פ המשפחות ר משפחת | קהל אפק שהיו בקהל בר > (וכר נתלה בין השיטין) | ב קרטובה
 ק קורדובא ד קורטבה למר קרטבה | הלמר לקח | פ לבנו ר' חנוך | ובת איפ ובתו של |
 44 פליאג'י א פלאייג פקמ פליגא | דלר מפני | כן אפ זה ק > | נקראו בזה ת נקרא זה |
 נקראו בזה השם ה זה השם נקרא | פליאג'י א אבן פלאייג פק אבן פלאג |
 46 ה והיה | ומהם ה ~ היה | קל בר יצחק | בן אבן | פק שטנאש ל שטנאש מ שטנש |

לראש ושיבה. ועמד בגדולתו פתי שנים. והלשינו
 בו אל המלך ועינה אותו בכל מיני עינויים וברחו
 שני בניו לספרד לרב יוסף בר רב שמואל הנגיד.
 והיו עמו עד שנהרג רב יוסף בהשמד בגרנטה
 והמה נמלטו וברחו לארץ אדום. ומזרעם היה
 ר' חייא דלודי שנפטר בקסטיליא בשנת ד'
 אלפים תתקי"ד. ואחריו לא היה בספרד אדם
 מיוחס מזרע דוד. וקודם שפסקו הגאונים וראשי
 הישיבות מישראל היתה סבה מאת ה' ית' שיצא
 ממדינת קרטובא שליט ממונה על ציים ששלח מלך
 ישמעאל לכבוש ספינות מאדום ולשלול שלל ולבזו
 בו. וגם בשליחותו עד ארץ ישראל. וכבש כמה
 ספינות ומהן היתה אחת שהיו בה ארבעה חכמים
 גדולים שהיו הולכים לארץ קוסטאנטין להכנסת
 בלה. ואמר אותן השליט הזה האחד מהן ר'
 חושיאל אביו של ר' חננאל. והשני היה ר' משה
 אביו של ר' חנוך ואסרו עם אשתו ועם ר' חנוך
 בנו והוא עודט נער. והשליט ההוא תלה עיניו
 באשת ר' משה ובקש לענותה כי היתה יפת
 תראה. והיא זעקה אל אשה בלשון הקודש
 ושאלה אותו אם הנעבדים בים הם חיים לתחיית
 המתים והוא השיב ואמר ה' מבטן אשיב וגו'.
 וכששמעה את דבריו השליכה עצמה בים וטבעה
 ומתה. והשלישי מאותם הנשכים היה ר' שמריה
 בר אלחנן. והד' מהם לא נתפרסם שמו. ור'
 שמריה נמכר באלכסנדריא של מצרים. ומשם
 עלה למצרים ונעשה שם לראש. ור' חושיאל נמכר
 באפריקה ונתמנה לראש במדינת אלקורין [אל
 קירואן כנ"ל. ע"ל שם. וכן להלן]. ושם הוליד
 את ר' חננאל ור' משה ור' חנוך בנו הביאים
 השליט לקרטובא. ופדו אותם ממנו הקהל כסבורים
 שהיו עמי הארץ. ור' משה הלך לבית מדרשו
 של ר' נתן הדיון וישב לו לסאה אחת ושמע
 אותו מפרש תלמידיו מה שאמרו בתסכת יומא
 על כל הזאה טבילה. [מה] שהיה הכסן גדול
 טעון לטבול את עצמו ביום הכסורים על כל
 הזאה והזאה]. ועל זה קם ר' משה זה על רגליו.
 ואמר לו פשו להו טבילות. וכששמע רבי נתן
 ותלמידיו את דבריו תמהו זה אל זה. והכירו בו
 כי היה אדם גדול. ושאלו ממנו הרבה שמועות
 וכמה הלכות שהיו מסופקים בהם וידע אותן
 ופירשן כהוגן. ואז עמד הדיון ההוא ואמר אני
 איני דיון מכאן ואילך אלא זה האורח לבוש שק
 הוא יכיה רב ודיון. ואני אהיה תלמידו מהיום.
 ונתמנה אז ר' משה לראש על קהל קרטובא. ועשו
 לו כבוד גדול במלבושים נאים ובמרכב. ושמח בו
 מלך קרטובא מאד כשראה שאין היהודים במלכותו
 צריכין לאנשי צבא. ויצא שמו בספרד וכל ארצות
 המערב ונבאו לו תלמידים ללמוד ממנו מכל צד

וזה היה בימי רב שרירא. והיה לזה רבי משה
 תלמידים רבים, ומגדולי תלמידיו היה רב יוסף
 בר יצחק בן שטנאש הידוע בן אביהוד*.) והוא
 פירש התלמוד בלשון ישמעאל. ואחר רבי משה
 נתמנה לראש רבי חנוך בנו. והיתה מחלוקת בינו
 ובין רב יוסף שטנאש זה וברח חסניו. רבי יוסף
 לדמשק ומת שם. ורבי חנוך עמד בגדולתו עד
 שמת בשנת ד' אלפים תשע"ה לתאריך העולם,
 ומגדולי תלמידיו היה רב שמואל הלוי הנגיד בר
 יוסף הידוע בן גיקטיליא מקהל קרטובא איש
 משכיל עד מאד. ובקי בכל חכמה ומהיר בלשון
 ישמעאל ובכתובתם ובדברי חידותם, ומתחלה
 היה איש רובל מפרנס את עצמו בצער והלך לו
 מקרטובא למדינת מליקה. והכיר בו סופר המלך
 וראה אותו איש משכיל ונבון דבר. ודבר אל מלך
 הכום***) מלך פלשתיים. וכשראה טוב טעמו וחכמתו
 וריוותו עשה אותו שר צבאו ושלטון על ארצו
 והגיע עמו למעלה גדולה. וכמה טובות עשה
 לישראל. ושמש הולך בכל הארץ בספרד ובאפריקה
 וארץ שגער ומצרים וארץ ישראל ארצות המערב.
 והיה מהנה מנכסיו לכל לומדי תורה בכל מקומות
 הארץ. בשנת ד' אלפים תשס"ו נתמנה לנגיד.
 ונפטר בשיבה טובה ושם טוב בשנת ד' אלפים
 תתט"ו לתאריך העולם. וישב על כסאו רב יוסף
 הנגיד בנו בחור נחמד ונעים ומשכיל ולא חסר
 מכל מדות הטובות שהיו באביו אלא שגבה לבו
 ברוכ פשרו וחכמתו וגדולתו. והיה מתנשא על
 השרים והסגנים עד שקנאו בו ונהרג הוא וכל
 קהל גרנטה עמו ביום השבת ט' לטבת שנת ד'
 אלפים תתכ"ו לתאריך העולם. וכל ישראל שכלל
 ארצות עשו לו ולהם אבל גדול ומספר. ואחר
 רבי חושיאל נתמנה לראש במדינת אלקורין רבי
 חננאל בנו ותלמידו. ואחריו רבינו נסים בן יעקב
 בן שאהון שקיבל גם כן מרבי חושיאל ומרבינו
 האי ז"ל. ומאז פסק התלמוד בארץ אפריקה
 וחזר להתפשט בספרד ובצרפת ובאשכנז. וחמשה
 חכמים גדולים עמדו בזמן ההוא בספרד. שם כל
 אחד מהם יצחק. האחד היה רבי יצחק בר ברוך
 בן אלבאליה מקהל קרטובא. ונסמך ברבנות שם
 בשנת ד' אלפים תתל"ד. והשני רבי יצחק בן
 גיאת בן הרב רבי יהודה ז"ל. איש משכיל ונבון
 דבר בקי בכל החכמות. ורב שמואל הנגיד ורב
 יוסף בנו נשאו אותו וגדלוהו למאד והוא העמיד
 תלמידים הרבה. ומגדולי תלמידיו היה רב יוסף
 הדיון בן סהל. מתלמידי רבי יצחק בר ברוך
 הנזכר היה רבי ברוך בנו. ורבי יוסף בן צדוק
 חכם. ונסמך רבי יוסף בדיוטות בקרטובא בסיון
 שנת ד' אלפים תתצ"ח ונפטר שנת תתק"ט.
 והשלישי היה רבי יצחק בן משה ז"ל בן סנט

חכם

(* לשל שם כסוב. בן אביהוד.)
 (** לשל שם כסוב. תכום בן אהתם מלך פלשתיים.)

חכם גדול והלך לארץ מורח וישב על כסא רב
האי ז"ל. הרביעי היה רבי יצחק בן ראובן ז"ל
אלברגלוני בא מצרסלונא למדינת דאניה ונתמנה
שם לראש ומכס גדול ופיוטן היה. והחמישי הוא
הגדול שכולם היה חכם המוסלא רבי יצחק
אלפסי ז"ל בר יעקב ז"ל שבא לספרד בשנת ד'
אלפים תתמ"ה ועמד מעט בקרטבה וחזר למדינת
אליסנה וביה שם לראש עד יום מותו ונפטר בשנת
ד' אלפים תתס"ג והוא כבן תשעים שנה והעמיד
תלמידים הרבה ויבא טבעו בעולם בהלכות כמו
תלמוד קטן שחיבר ומימות רבינו האי ז"ל לא
קם כמוהו: [הג"ה] וכתב בעל זדה לדרך בהקדמתו
שאמר עליו ר"י בעל החוספות שילאה בן אדם
לחבר חבור כמוהו זולתי ששכינה עליו שורה.
עכ"ל הגה"ה]: ומגדולי תלמידיו היה רבי יוסף
בר מאיר הלוי בן מיגש. ומנערוותו היה ניכר בו
השכל והמדע וכן י"ח שנה היה כשעמד לפני רבי
יצחק אלפסי והכתירו בחכמה. והיה לו לבן.
וסמוך אותו ברבנות קודם פטירתו. וכתב לו
שאפילו צדורו של משה לא אישתכח כותיה. דאלו
שם כתיב הכו לכם אנשים חכמים וידועים וגו'
וכתיב בתריה ואקח את ראשי שבטיכם אנשים
חכמים וידועים ואלו נבונים לא אשכח. ורב
יוסף היה חכם ונבון. ולאחר פטירת רבי יצחק
ז"ל ישב רב יוסף על כסאו ומלא את מקומו
ועמד בגדולתו ל"ח שנים ונפטר בשנת ד' אלפים
תתק"א. ומחלוקת וקטטה גדולה היחה בין רבי
יצחק בר ברוך ז"ל וגם בין רבי יצחק בן גיאת
ז"ל ובין רבי יצחק אלפסי ז"ל. ורבי יצחק בר
ברוך סמוך למיתתו קרא לרבי ברוך גט ולהש
לו באונאי כי לא היה יכול לדבר מרוב חולשה.
ואמר לו לך לרבי יצחק אלפסי ואמור לו כי אני
יוצא מן העולם הזה. וכבר מחלתי לו על כל
הדברים הקשים שדבר לי בין בכתב בין בעל פה.
ואני מסיים ממנו שימחול לי כמו כן. ועמוד
לפניו תמיד. ויודע אני שיעשה לך טובה הרבה
וילמד אותך בכל לבו. וכן עשה רבי ברוך ז"ל.
מיד אחר קברו את אביו הלך אליסנא לר' יצחק אלפסי
ואמר לו כל מה שזוהו אביו. וכששמע ר' יצחק
אלפסי את דבריו עמד וקרע את בגדיו ונכה בכי
גדול ואחר כך חזר לנחמו ולדבר על לבו. ועמד
לפניו ולמד אותו כל ימי חייו. ואחר כן היו
בספרד חכמים גדולים וגם בארץ צרפת ואשכנז
וארצות אדום וישמעאל. מהם רבי אברהם הלוי
בן דוד ז"ל. איש חכם ונבון ונקי בכל חכמה ובן
אחותו של רבי ברוך האוכר היה. הוא חיבר
ספרים הרבה. האחד מהם הוא הספר שקראו
ספר הקבלה, סדר בו כיצד קבלו התורה דור
אחר דור. ממשה רבינו ע"ה עד סוף רבי יוסף
בן מיגש הלוי ז"ל ורבי ברוך דודו ז"ל. ומספרו זה
לקחתי והעתקתי רוב מה שכתבתי בספר הזה
מיחם אנשי השם וגדולי החכמים שהיו בכל דור

ודור. ועוד חבר ספר החשוב שחיבר בעקרי
האמונה הנקרא אל' עקיר"ה אל ריע"ה. ועוד
ספרו הנכבד שחבר בחכמת התכונה. וכמה ספרים
אחרים עוד. והוא קדש את השם ברבים ומת על
יחודו ונקבר בטולטולא. ואחר כן באו כמה מהומות
וצרות רבות על ישראל בספרד עד כמעט אנדה
החכמה. ונשכחה מזני ארצות אלה. אבל בצרפת
ואשכנז ושאר ארצות הערלים עמדו מקדם ג'
חכמים גדולים מרבינו תורה ויודעי דת ומזיני
מדע כמו רבינו שלמה בר יצחק ז"ל מעיר טרוויש
מארץ צרפת והוא פירש התלמוד והוציא לאור
תעלומותיו. וכן פי' התורה ושאר עשרים וארבע.
ונפטר בשנת ד' אלפים תתס"ח למנין העולם.
ועמד אחריו וישב על כסאו רבינו יעקב נינו
הנקרא ר"ח: [הג"ה] והוא היה דימי רבי אברהם
בן עזרא כמו שכתבו החוספות פ"ק דר"ה דף
י"ג ע"א]: וכן רבינו שמשון ורבינו גרשום. וכמה
חכמים אחרים משאר בעלי החוס' שהיו בצרפת:
(הג"ה) וכתב בעל זדה לדרך בהקדמתו כי רש"י
עשה פירושו ברוח הקדש ששרה עליו שעשה פי'
קצר בלשון נח וברור וקצר אשר לפניו לא קם כמוהו
ואלמלא הוא נשתכח דרך גמרא הבבלי מישראל,
והחזיק על ידו נינו רבינו תם שעשה כפר הישר
לא יסולה בכתב אופיר. ורש"י אחיו פי' בבא
בתרא. ורבי יצחק בעל חוספות בן אחותו של
רבינו תם כתב והעידו לי רבותי הכרפתים בשם
רבותיהם כי נודע ונתפרסם שהיו לומדים לפניו
ס' רבנים שכל אחד היה שומע הלכה שהיה מגיד
היה לומד כל אחד מסכתא בפני עצמו והיו חוזרים
על פה. ולא היה מגיד רבי יצחק הלכה שלא היה
בפיהם בין כלם כל הגמרא בין עיניהם באותה
הגדה. עד שנתבררו להם כל הספקות שבגמרא
כמו שמבואר בדבריהם. עכ"ל הגה"ה): וגם
באשכנז ושאר ארצות אדום עמדו כמו בן הרבה
חכמים גדולים במשנה ובתלמוד. ובארץ מצרים
ורח המאור הגדול רבינו משה בן מיימון ז"ל הדיין
שהשכיל בתורה ובכל מדע ובכל חכמה ויבא טבעו
בעולם ובבחרותו נדבה לנו אותו והפליא ועשה
פירוש נפלא לששה סדרי משנה בלשון נח וברור
עד מאד. ובשנת ד' אלפים תתק"ל נשתדל לחבר
חבורו הגדול והנפלא שקרא אותו משנה תורה.
ובשנת ד' אלפים תתקמ"ח למנין העולם נשלם
ונחתם החבור הזה: (הגה"ה) וכתב בעל זדה
לדרך וקצת מהן מוזכרים בתשובות הרשב"א במחלוקת
החרם בענין למוד חכמות חיצוניות ורבו של
הרשב"א היה הרב רבי משה בר נחמן ז"ל. ורבינו
יונה ז"ל. ע"כ הגה"ה): ומשיצאו חבוריו אלה
ונתפשטו בכל גליות ישראל הסכימו כל ישראל
לנהוג בהם ולעשות על פיהם בכל דיני התורה
וחקנות וגזרות והתנהגות שגזרו והתקינו חכמי
ישראל שהיו בכל דוך ודור. ועוד חבר ספרים
אחרים בעקרי הדת ונוסף על כל זה היה עוד
חכם

Selected audio from our listeners

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on Previous Shows

Show 271- Technology in Halacha and Haskafah

Comments on the show 1 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Selected emails from our listeners

Show Suggestion

To The Venerable Reb Dovid Lichtenstein and the Headlines Crew,

I have a great idea for your next topic to cover, Jewish Apathy. I just read an excellent article in the Detroit Jewish News entitled "Uyghur Camps And The Meaning Of 'Never Again'" (<https://thejewishnews.com/2020/07/23/uyghur-camps-and-the-meaning-of-never-again/>). It talks about the terrible persecution of the Uighur Muslims in China taking place right now and our obligation to speak up and say and do something about it. And yet, the vast majority of Orthodox Jews probably don't even know about it, let alone speak up about it. All too often we are seemingly apathetic to many of the atrocities going on in the world. We talk disparagingly about how the world just stood by and watched while the terrible Holocaust took place, and yet how many of us try to do something when terrible things happen to other groups of people? Does this bother you as a Frum Jew that our society often seems so self-absorbed and insensitive? It certainly bothers me! I would love for you to address this extremely important, relevant, and current topic. Looking forward!

An avid fan,

Dovid Brotsky

שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף ז

ולא שכר לימוד לבדו מוטל על האב אלא כל הוצאות הלימוד כגון לשכור מזונות לבנו ההולך ללמוד לפני רב שבעיר אחרת ולהספיק לו כל צרכיו שם ואף על פי שאין בית דין כופין על זה כמו על שכר לימוד מכל מקום מצוה גדולה היא ומכלל מצות עשה של ולמדתם אותם את בניכם היא וכו'. ואף על פי כן תחשב לו לצדקה לענין שיכול להוציא כל הוצאות לימוד בניו הגדולים ממעות מעשר שלו או החומש אם אין ידו משגת משא"כ בשכר הלימוד עצמו כמו שיתבאר בהלכות צדקה.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קיג

אם יכולין לשלם שכר לימוד לבנות ממעות מעשר

הנה בדבר אם רשאי לשלם שכר לימוד הבנות בבי"ס שנקרא בית יעקב ממעות מעשר, ודאי יש חלוק בין בנים לבנות מדינא דללמוד מקרא הא חייב האב ללמד לבניו אף בשכר, וממילא הוא דבר שבחובה שאינו רשאי לשלם מהמעשר, אבל לבנות שאין חיוב על האב ללמד להן תורה, הרי אין זה דבר שבחובה ואם יש צורך היה שייך להתיר ליתן מכסף המעשר. אבל במדינתנו כאן שמחוייבין מדינא דמלכותא ללמדם בבתי ספר שלהם ובחסדי השי"ת על ישראל איכא הרשות ללמדם בבתי ספר שתחת הנהלת ישראל כשרים ויראי ה' שנמצא שאם לא יתן בתו ללמוד בבי"ס כשר כהא דבית יעקב וכדומה להתחנך שם בדרך התורה והאמונה ושמירת המצות הרי יהיה מוכרח ליתן אותה לבי"ס של המדינה שהוא ח"ו ללא תורה וללא אמונה, שזה מחוייב גם לראות שתהיה בתו כשרה להאמין בה' ובתורתו/ובתורתו/ ולקיים כל מצותיו אף בהוצאת ממון, וממילא הוא דבר שבחובה.

ועיין באו"ח סימן ש"ו סעיף י"ד שאם לא רצה האב להשתדל בהצלת בתו כשהוציאה מכלל ישראל כייפין ליה, אלמא דעל האב איכא חיוב ע"ז, ואף שבמ"ב בשער הציון כתב דנקט בתו משום סיפא דאי לא בעי כייפין לו כי הוא גואלה וקרובה משמע שאינו מדין חיוב על האב אלא מחיוב שעל כל אדם בעולם ורק משום שהוא קרוב מוטל עליו אותו החיוב עצמו בדין הקרוב קרוב קודם, שמדין זה היה מסתבר שיכול ליקח מכסף מעשר. אבל תמוה חדא דפשוט דאף שלר"ל איתא בנזיר דף כ"ט דליכא חיוב חינוך לבת, אין הלכה כן אלא כדהיה פשוט שם לגמ' דחייב גם בחינוך בתו עד דהקשה אלא לר"ל אפילו בתו, וכמפורש במתני' דיומא דף פ"ב שמחנכין תינוקות להתענות ביו"כ ומפורש בגמ' שהוא גם תינוקות בנות, ועוד אף לתירוץ זה אליבא דר"ל הוא רק בחינוך מצות אבל ללמדה להאמין בה' ובתורתו ולהשמר מאיסורין ודאי הוא מחוייב. ופשוט לע"ד שאף בשכר מחוייב בין לבן ובין לבת. ונמצא שהוא ג"כ דבר שבחובה שאינו רשאי ליקח ממעות מעשר וצ"ע לשון שעה"צ. אבל למעשה מה שראוי לפי פרנסתו לשלם זה אינו רשאי ליקח מכסף מעשר ואם מבקשים יותר יכול ליקח המותר מכסף המעשר וזהו גם בשכר לימוד דבנים.

ולפי חשבון מעשר שלו ניכר שהוא מרויח פחות מכדי הוצאתו שמדינא פטור כי פרנסת עצמו קודם לכל אדם
כדאיתא ברמ"א יו"ד סימן רנ"א סעיף ג' והוא למעלה יתירא ומדת חסידות ליתן המעשר לצדקה ולדחוק בהוצאת
בני ביתו ודאי אין להחמיר בזה.

ידידו המברכו בכוח"ט בזכות המעשר, משה פיינשטיין